

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 128

Tallinn, Toompea ja videosild

Esmaspäev, 11. mai 2026

Algus 11.15, lõpp 13.16

Juhataja: Madis Timpson (esimees)

Protokollija: Selenä Eenmaa (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Stig Rästa, Vilja Toomast, Varro Vooglaid

Komisjoni ametnikud: Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja), Linnar Liivamägi (nõunik)

Kutsutud: peaminister Kristen Michal, Riigikantselei õigusasjade direktor Kristi Purtsak ja õigusosakonna nõunik Eero Svarval (2. päevakorrapunkt); Justiits- ja Digiministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse nõunik Stella Johanson, Eesti Ajakirjanike Liidu esimees Helle Tiikmaa, Eesti Meediaettevõtte Liidu juhatuse liige Väino Koorberg ja vandeadvokaat Mari Männiko (3. päevakorrapunkt); Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna tsiviilõiguse talituse juhataja Marget Pae ja nõunik Kadri Laud, Harju Maakohu kohtunik, osakonnajuhataja Kai Härmand, Eesti Panga õigusteenistuse juhataja Marek Feldman, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja vanemjurist Piret Altosaar, Notarite Koja esimees Merle Saar-Johanson, tegevdirektor Kaidi Lippus ja Kuressaare notar Katrin Sepp, Eesti Pangaliidu laenude töögrupi liige Triin Palk, Eesti Omanike Keskliidu juhatuse aseesimees Priidu Pärna (4. päevakorrapunkt); Riigikogu avalike suhete osakonna pressinõunik Merilin Kruuse; töövarjud Rudolf Hõbe, Katariina Järvan, Gerda Õunapuu, Siim Kullamäe

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) eelnõu (902 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse (vaigistushagi eest kaitsmise direktiivi ülevõtmine) eelnõu (865 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud asjaõigusseaduse ja asjaõigusseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (864 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
5. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Madis Timpson tegi ettepaneku täiendada välja saadetud komisjoni nädala töökavas

teisipäevase istungi päevakorda ja lisada 1. päevakorrapunktiks karistusseadustiku muutmise seaduse (nõusolekupõhine seksuaalvägivalla käsitus) eelnõu (727 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine arutelu. Komisjon nõustus konsensuslikult.

Riigikogu õiguskomisjoni nädala (11.05.2026-17.05.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 11. mai 2026 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) eelnõu (902 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse (vaigistushagi eest kaitsmise direktiivi ülevõtmine) eelnõu (865 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud asjaõigusseaduse ja asjaõigusseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (864 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
5. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 12. mai 2026 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse (nõusolekupõhine seksuaalvägivalla käsitus) eelnõu (727 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse optimeerimine ja kohtulahendite avalikkus) eelnõu (560 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) eelnõu (902 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson andis eelnõu tutvustamiseks sõna peaministrile.

Kristen Michal sõnas, et eelnõu eesmärk on luua selgem õigusraamistik, kuidas rahuajal mehitamata õhusõidukite ohtu ennetatakse ja tõrjutakse, sh milline on Politsei- ja Piirivalveameti (PPA), Kaitseväge, turvatöötajate ehk siseturvakorraldajate, kriitilise taristu valdajate ning julgeolekuasutuste õiguslik baas. Eelnõu on vajalik, kuna mehitamata õhusõidukite (sh droonid, õhupallid) kasutamine on tänapäeval oluliselt kasvanud. Näiteks on aktuaalsed juhtumid, kus Ukraina kaitsetegevusega seotud sõjakillud eksivad piirialadelt ka siia. Minister tõi esile, et kehtiv lennundusseadus on vastu võetud juba 1999.a ning vajab ajakohastamist. Kõik liikmesriigid Euroopas tegelevad üha enam parema valmisoleku loomisega, sh kiirema reageerimisega ning vastutuste ja rollijaotuse täpsustamisega.

Minister rõhutas, et eelnõuga luuakse mitmekihiline droonitõrje. Tsiviildroonidele reageerib esimesena PPA ning juhul, kui PPA ei suuda reageerida, teeb seda Kaitseväge. Sõjaliste droonide puhul on rollid vastupidised ning vajadusel jaotatakse omavahel. Tekib ühine seirepilt ning seda teavet vahetavad lisaks PPA-le ka Transpordiamet, Lennuliiklusteeninduse AS ning riigikaitseobjektide valdajad. Samuti määratletakse ülesanded, vahendid ja omavaheline tööjaotus.

Kaitseväge saab õigused reageerida ohtlikele droonidele enda valvatavate objektide kaitsel

ning Kaitseväge saab kaasata ka suuremate ürituste turvamisel avaliku korra kaitses, näiteks drooniohu korral. Näitena on toodud laulupeo laadne suursündmus, kus on laiemat turvavõrku vaja.

Riigikaitseobjekte valvavad turvaettevõtted ja siseturvakorraldajad saavad teatud piiratud õigused mehitamata õhusõidukitest tuleneva ohu tõrjumiseks. Teatud juhtudel on võimalik kasutada ka side segamist, kui Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) on selle heaks kiitnud tingimusel, et see ei ohusta lennundust jms. Samuti täiendatakse objektide loetelu ehk täpsustatakse, milliste objektide puhul raadioside piirajat võib kasutada.

Kristi Purtsak tegi esitluse (Lisa 1), andes täpsema ülevaate mehitamata õhusõidukite seiramise ja tõrje pädevuste jaotusest rahu ajal. Ta rõhutas, et kõige aluseks on olukorrateadlikkus ehk tuleb teada, kes ja kus lendab ning selleks tekitatakse ühine seirepilt. Ta selgitas, et praegu on seirepildi omanik Kaitseväge ning teised peavad selleks oma infosüsteemid liidestama Kaitseväge infosüsteemiga. Eelnõu loob õiguslikud alused, et ka Transpordiameti, Lennuliiklusteeninduse AS-i ning riigikaitseobjektide valdajate seireinfo jookseks ühisesse seirepilti. See annab võimaluse reaajas näha, mis objekt ja kus liigub, kelle objekti juures see on ja kes peaks reageerima.

Ta tõi esile, et rahuajal on tsiviildroonidele esmareageerijaks PPA ehk nn „droonipolitsei“, kuna politsei on avaliku korra eest vastutav organ ning seda nüüd lisaks maal ka õhuruumis. Kaitseväge reageerib eeskätt sõjalistele droonidele. See on ka praegu nii, kuid nüüd eemaldatakse senine kitsendus, et sõjaline droon peab olema tulnud väljastpoolt Eesti Vabariiki. Ta selgitas, et sõjaline droon võib õhku tõusta ka Eesti territooriumilt ning sellisel juhul ei piirata Kaitseväge õigust sellele reageerida. Vajaduse korral saab ka PPA reageerida sõjalisele droonile või Kaitseväge tsiviildroonile, kui emb-kumb ei saa reageerida või teisel on võimekust kiiremini reageerida.

K. Purtsak selgitas eraldi riigikaitseobjektide valdajate osa. Riigikaitseaduse alusel on määratletud kriitilise taristu objektid ning kui nad kasutavad objekti kaitseks turvaettevõtet, siis antakse sellistele turvaettevõtetele teatud õigused reageerida. Ta rõhutas, et reageerimisõigus on objektipõhine ehk need õigused ei laiene automaatselt kõikidele objektidel olevatele turvaettevõtetele, vaid koostatakse konkreetse objekti riskianalüüs ja turvaplaan. Analüüsi ja plaani koostamist nõustavad PPA, Kaitsepolitsei ja Kaitseväge, et täpsustada vajalikud meetmed konkreetse objekti kaitsmiseks. Näiteks raadioside piiramine on samuti üksnes objektipõhine ning selleks peab eraldi loa andma TTJA, kes kooskõlastab kõiki raadioside piiramise lubasid. Lubatud meetmed on suures osas samad, mis juba praegu turvategevuse seaduse alusel turvatöötajatele lubatud on, kuid droonide eripärast tulenevalt lisanduvad droonipüss, püüdurdroon ja *jammer*.

Ta tutvustas seejärel lähemalt esitluse slaidil nr 4 toodud rahuaegse reageerimise ja ühise seirepildi kujunemise ning slaidil nr 6 toodud mitmekihilise droonitõrje skeemi loogikat. Lisaks loob eelnõu aluse ka kaitsetööstuse arenguks, sest võimaldab tööstusel paremini oma tooteid pakkuda, mh turvaettevõtetele aga ka PPA-le ja Kaitsevägele.

K. Purtsak märkis lõpetuseks lennundusõiguse ajakohastamise teemal, et käesolev eelnõu lahendab praegu üksnes kõige akuutsemad ja kiireloomulisemad probleemid. Kogu lennundusõiguse osas on veel mitmeid probleeme, millega tegeleda ning seetõttu on Kliimaministeeriumis praegu töös lennundusõiguse revisjon, mis peaks jõudma Riigikokku sügisel. Riigikantselei vaatest võeti praegu endale just viimaste drooniintsidentide valguses koordineerida eeskätt kriitilise taristu akuutne kaitse, et vajalikud õiguslikud alused oleksid juba olemas ega jäädaks kogu revisjoni valmimist ootama.

Andre Hanimägi küsis, kuidas praktikas täpsemalt tuvastatakse, kas droon on tsiviil- või sõjaotstarbeline. Arvestades, et droonid lendavad ülikiiressi ning tuleks vältida sellist viivitust, kus PPA ja Kaitseväge alles hakkavad arutama reageerimise vastutuse üle, kuna droon võib selleks ajaks jõuda juba sihtmärgini.

A. Hanimägi küsis lisaks turvatöötajate reageerimisõiguse kohta, kuidas täpsemalt praktikas see toimuma hakkab ning kas reageerimiseks antakse turvatöötajale vastav käsk. Arvestades, et riigikaitseobjektid on tihti linnades sees ning ei tohiks tekkida olukorda, kus turvatöötaja reageerib ise tsiviildroonile näiteks relvaga.

Kristi Purtsak vastas, et PPA ja Kaitsevägi on samas ruumis ning vaatavad sama seirepilti, mistõttu on neil reaalselt sama informatsioon ning need otsused tehakse seal koos. Tegemist on põhimõtteliselt situatsioonikeskusega. Ta selgitas, et Kaitseväl on oma sisemised protseduurid, millega tuvastatakse, kas tegemist on sõjalise objektiga või mitte. See otsus, kumb reageerib, sõltub eeskätt sellest, milline üksus parasjagu kus paikneb. Sõjalise drooni tuvastamisel tõuseb õhku NATO õhuturbemissioon. Mittesõjalisele drooni korral reageerib PPA, kui just Kaitseväl ei ole parasjagu oma üksus konkreetses piirkonnas ehk võimekus ise reageerida.

K. Purtsak rõhutas turvatöötajate osas taas objektipõhisust ehk nendele turvaettevõtetele ei anta õigust sel viisil relvaga linnas objekte alla lasta. Lubatud meetmed määratakse väga objektipõhiselt ehk konkreetse objekti riskianalüüsi ja turvaplaani järgi. Näiteks lennujaama lähedal oleval objektile ei saa lubada sidepiiramise õigust, kuna see mõjutaks lennuliiklust. Ta selgitas, et ka turvaettevõtjatele jõuab sama seirepilt ning neile on seega näha, kas tegemist on sõjalise objektiga või mitte ning kas PPA või Kaitsevägi on juba sellele reageerinud või on objekt nende piirkonnas ehk tuleb ise reageerida.

Lea Danilson-Järg sõnas, et on väga positiivne, et eelnõu paistab omavahelist koostööd parandavat. Ta nõustus samas eelneva küsimusega, kas droonide ülikiire liikumise tõttu on selline reageerimisaeg realistlik, kui meetme kasutamiseks on vaja ka eraldi luba küsida. Näiteks on TTJA ikkagi eraldi, mitte samas ruumis nagu PPA ja Kaitsevägi.

L. Danilson-Järg küsis lisaks, kas Eestil on üldse reaalselt olemas vahendid droonide alla toomiseks. Ta tõi esile, et ühe varasema vahejuhtumi puhul tunnistas Kaitsevägi, et NATO hävitajatega droonide tagaajamine ei ole kuigi tõhus ning selleks peavad spetsiaalsed vahendid olema, kuna droonid on väikesed. Ta küsis, kas Kaitseväl, PPA-l ja turvaettevõtetal on selleks vajalikud vahendid olemas või kui kiiresti need tekkida võiksid.

Kristi Purtsak märkis esmalt, et otsused lubatavate meetmete osas tehakse ära enne, mitte ei hakata alles reaalselt lubasid küsima.

K. Purtsak selgitas, et Kaitseväl ja PPA-l on juba teatud võimekus olemas ning hetkel on käimas ka hanked, et vahendeid juurde saada. Konkreetseid hankeandmeid ta avaldada ei saa. Turvaettevõtetal sellist võimekust praegu ei ole, sest neil ei ole seni olnud ka õiguslikku alust selliseid vahendeid omada. Eelnõu loob selle õigusliku aluse, mille pinnalt saab kaitsetööstus üldse hakata vahendeid pakkuma. Ta lisas, et praegu koostatakse ka pikaajalist arengukava, kus on kõik vajadused täpsemalt kirjas. Tuleb rõhutada, et eelnõu ise ei loo konkreetset võimekust, vaid annab selleks õigusliku raami.

Peeter Ernits meenutas, et 7. aprillil toimus Riigikogus samal teemal üks arutelu, kus osalesid mh Nortali esindajad, kes rääkisid siis üle 20 erinevat ettevõtet ühendavast konsortsiumist. Ettevõtjate hinnangul oli kogu tänane olukord ja süsteem, sh alluvuse ja rollijaotuse osas väga segane.

Ta küsis, kas sel teemal peetakse arutelusid ka Nortali ja ning kas neil ei ole enam tarvis konsortsiumi arendamisega edasi tegeleda.

Kristen Michal vastas, et Kaitseministeerium suhtleb ettevõtjatega ning planeerib ka koos nendega edasisi samme. Ta rõhutas, et kõnealune eelnõu reguleerib eeskätt siiski rollijaotust ja töökorraldust.

Valdo Randpere märkis, et eelnõus ei tooda reguleeritavate relvade osas esile laserite kasutamist, kuigi seletuskirjas on mainitud, et laserseadega on samuti võimalik mehitamata õhusõiduki edasist lendamist tõkestada.

Ta tõi esile, et Eesti seadusandluses ei ole üleüldse praegu reguleeritud *laserpointerite* tugevus ega sätestatud konkreetset keeldu laseriga lennukeid pimestada. Euroopa Liidus on küll laserite tugevusele seatud piirmäär, kuid sellest minnakse ka tihti mööda. Ta küsis, kas käesolevas eelnõus ei oleks seega mõistlik käsitleda laiemalt ka laserite teemat, sh sätestada ametlikud piirangud *laserpointerite* kasutamisele ja tugevusele.

V. Randpere küsis lisaks kindlustuse teema kohta. Näiteks juhul, kui droon lastakse alla ja selle tükid kukuvad eraisiku majale, siis kas selle kahju katab kindlustus, riik või loetakse see vääramatuks jõuks.

Kristi Purtsak vastas, et eelnõu on relvastuse osas n-ö tehnoloogianeutraalne ehk õiguslikult räägitakse „maanduma sundimise“ ja „lendu sekkumise“ vahendist ning konkreetseid relvaliike ei loetleta. See tähendab, et õigusruum tegelikult ei piira ka laserite kasutusele võtmist. Ta selgitas, et konkreetsete vahendid määratletakse turvaplaanides ja riskianalüüsides. Slaidil nr 5 toodud loetelu lubatud meetmetest on üksnes näited vahenditest, mida hetkel on lubatud hankida.

K. Purtsak selgitas kahjude hüvitamise osas, et kui drooni laseb alla riik, kohaldub riigivastutuse seadus. Kui drooni laseb alla eraettevõtjast turvaettevõtte, siis kohaldub võlaõigusseadus. Mõlemal korral kehtib sarnane põhimõte ehk kui tegutseti seaduslikul alusel ja õiguspäraselt, siis üldjuhul tekkinud kahju eest ei vastutata.

Ta rõhutas taas, et lennundusõiguses on veel mitmeid probleeme, mida see eelnõu ei lahenda. Seejuures on eraldi lahendamisel justnimelt kindlustuse küsimus, näiteks millisest suurusest ja raskusest alates droonidele üldse panna kohustuslik kindlustus. Eesmärk on jõuda automaatse kohustusliku kindlustuseni, mis hakkaks kahjusid hüvitama. Senikaua rakenduvad üldised hüvitamisalused ning selline protsess on ajamahukam.

Andre Hanimägi palus täpsustada, kas turvaettevõtted saavad täpselt samasuguse seirepildi nagu PPA ja Kaitsevägi. Ta märkis, et Kaitseväge seirepilt võib olla julgeolekusaladus.

Kristi Purtsak vastas, et seirepilt on siiski kihiline ning seda jagatakse nii, et iga üks saab oma objekti läheduse ja seda mõjutavat pilti. Näiteks NATO seirepilt ei hakka jooksmas riigikaitseobjektide valdajatele, vaid seda näeb üksnes Kaitsevägi.

Madis Timpson tänas kutsutuid ning soovis jõudu edasises töös. Esimees tegi seejärel ettepanekud eelnõu menetluslike otsuste osas.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 20.05.2026 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

2.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

2.3. Teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 27.05.2026 17:00 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

2.4. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Madis Timpson (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse (vaigistushagi eest kaitsmise direktiivi ülevõtmine) eelnõu (865 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson sõnas sissejuhatuseks, et Riigikogust muudatusettepanekuid ei esitatud, kuid eelnõule on laekunud kolm arvamust, mis tuleks läbi vaadata.

Esimees andis esmalt sõna Eesti Meediaettevõtete Liidu (EML) esindajale.

Väino Koorberg tänas võimaluse eest kaasa rääkida ja selle eest, et eelnõu regulatsioon tuuakse Eesti õigusesse. Ta märkis, et EML lähtus oma tagasisides mh seisukohast, et meediavaidluste puhul on tihti parem õudne lõpp kui lõputu õudus ehk iga selline samm, mis muudab need menetlused pikemaks, kallimaks ja keerulisemaks või lisab täiendavaid vaidlustamise etappe, suurendab survet ajakirjandusele. Seetõttu on EML palve hoida eelnõu ja kogu see protsess võimalikult lihtsana.

Ta rõhutas, et nn SLAPP-kaasuste tuvastamise koormus ei lasugi mitte niivõrd seadusel, vaid suures osas kohtunikel endil, kellel on selleks kasutada palju olemasolevaid ressursse. Seega on siinkohal lisaks seadusandluse poolele väga olulised ka koolitused ning advokaatide, kohtunike ja ajakirjanike ühised arutelud, sh konsensuse leidmine.

V. Koorberg lisas, et Eestis ei ole peamine probleem alati just nn sarikohtuasjad, kuigi selliseid juhtumeid esineb ka, vaid sageli toimub ajakirjanike vaigistamine veel enne asja kohtusse jõudmist. Seda nähtust võib nimetada kui „justiitskius“ ning kahjuks ei adresseeri seda küsimust ei direktiiv ega käesolev eelnõu. EML palve on, et seaduse jõustumise järel pöörataks kohtupraktika kujunemisel rohkem tähelepanu ka nendele kohtueelsetele või kohtust väljapoole jäävatele protsessidele.

Ta märkis, et endiselt esineb probleem ka selliste olukordadega, kus meediaväljaande asemel hagetakse üksikuid ajakirjanikke, kes tegelikult tegutsevad toimetusvastutuse alusel. Temale teadaolevalt on riike, kus see küsimus on põhiseaduse tasemel lahendatud, et hagi peaks siiski olema suunatud toimetusele, mitte üksikule ajakirjanikule.

Lisaks viitas ta õigusele olla unustatud, kuna sellega seoses võib edaspidi tõusetuda mitmeid küsimusi ning ka isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 85 ehk õigusele saada teavet oma andmete töötlemise kohta, kuna seda kasutatakse nähtavasti üha enam just ajakirjanduse häirimiseks, ahistamiseks ja vaigistamiseks.

V. Koorberg rõhutas lõpetuseks, et EML palve on edasises protsessis laiendada fookust ka nendele eelnevalt esile toodud punktidele. Nad ei vaja justkui immuuniteeti hagemise eest, kuna nad austavad iga inimese õigust pöörduda kohtusse ebaõigete faktiväidete ja ebakohaste väärtushinnangute korral ning on valmis oma vigu parandama ja oma sõnade eest vastutama.

Mari Männiko lisas, et on meediavaidlusi pidanud juba umbes 15 aastat ning tavapäraselt on korraga menetluses 20–40 vaidlust, mistõttu näeb ta eelnõu ja SLAPP-direktiivi n-ö vaidleja vaatenurgast. Ta nõustus eelkõneleja osutusega, et mida vähem on vaidlust ühe ja sama asja üle, seda kiiremini see ka lõpeb. Ta tõi seejärel esile kaks konkreetset märkust käesoleva eelnõu kohta.

Esiteks märkis ta, et kui ühte pidi võib mõista, et direktiivi alusel peaks justkui menetluskulude tagatise määrama, siis teisalt määratakse tagatis tsiviilkohtumenetluses tavaliselt siis, kui on näha risk, et menetluse lõppedes puudub hagejal võimekus kohtukulusid tasuda. SLAPP-direktiivi ja eelnõu menetluskulude tagatise loogika pöörab meie kohtupidamise senise tagatise loogika pea peale, sest vaigistamiskaebuste puhul on hagejateks enamasti mõjuvõimsad isikud, kellel üldjuhul ei ole kulude tasumisega probleeme. Ta leidis, et see toob kindlasti kaasa uusi vaidlusi, sest paralleelselt tagatise läbivaatamisega käib ka määruskaebemenetlus selle üle, kas tegemist on üldse SLAPP-iga. Näiteks võib kujuneda olukord, kus jõukale isikule määratakse tagatis eeldusel, et tegu võib olla SLAPP-iga, kuid paralleelse kaebemenetluse käigus tuvastatakse, et see ei olegi SLAPP ning tagatis on

määratud ilmaaegu. Ta rõhutas, et kui SLAPP-i tunnuseks on venitamine ja lisakulude tekitamine, siis sellised määruskaebemenetlused võivad võtta veel rohkem aega ja kulu. Kui menetlust tahetakse hoida võimalikult lihtsana ja üheselt mõistetavana, siis tuleks silmas pidada, et tagatise instrument on täna juba tsiviilkohtupidamises olemas ning täiendava tagatise ümber tekkiv vaidlusruum võib muuta olukorra hoopis kostja jaoks keerulisemaks.

M. Männiko tõi teiseks esile murekoha seoses kaebevõimalusega määrusele, millega otsustatakse, kas tegemist on SLAPP-iga või mitte. Ta leidis, et kaebeõigus peaks olema mõlemal poolel ehk mitte ainult hagejal, vaid ka kostjal. Eriti juhul, kui leitakse, et tegemist ei ole SLAPP-iga. See vähendaks nn menetlusmüra ja korduvate taotluste esitamist, sest iga uus taotlus vajab kohtus menetlemist ja võtab aega. Ta märkis, et teatavasti kestavad kohtumenetlused Eestis ka ilma SLAPP-kaasusteta juba esimeses astmes sageli kaks, viis või isegi seitse aastat ning selliste määruskaebuste lisandumisel võivad menetlused tema hinnangul veel venida.

Madis Timpson andis arvamuse kommenteerimiseks sõna Justiits- ja Digiministeeriumi (JDM) esindajale.

Stella Johanson selgitas, et direktiivi loogika kohaselt ei ole tagatise määramine sisulise otsustuse tegemine selle kohta, kas tegemist on SLAPP-iga või mitte. Tagatise taotlemisel tuleb näidata esinevaid indikaatoreid, mis annavad piisava kahtluse arvata, et tegu võib olla SLAPP-iga.

Ta mõõnis, et Eesti senine tagatise loogika võib muutuda nii, nagu eelnevalt kirjeldati. Samas ei oleks tema hinnangul direktiivi eesmärgiga kooskõlas selline olukord, kus olenemata direktiivi nõudest välistataks sel viisil võimalus määrata ka mõjuvõimsa isiku suhtes tagatis. Isegi, kui sageli on tegemist mõjuvõimsa isikuga, kes kasutab oma positsiooni kuritarvituslike hagide esitamiseks ja näiteks ajakirjaniku kurnamiseks.

S. Johanson tõi edasikaebamise osas esile, et eelnõu näeb ette võimaluse tuvastada kuritarvituslikkus määrusega niipea, kui vastavad tunnused ilmnevad ning tuvastamise korral on võimalik kasutada juba vastavaid meetmeid. Kohtute ettepanekul lisati võimalus tuvastada kuritarvituslikkust ka otsusega. Määrusega tuvastamine jäeti siiski alles, kuna mida varem probleem lahendatud saab, seda selgem on menetlus.

Ta selgitas, et eelnõu loogika sarnaneb edasikaebamise osas hagi tagamise korrale ehk edasi saab kaevata selle lahendi peale, millega kuritarvituslikkus tuvastati. See tähendab, et kuritarvituslikkuse tuvastamisega kaasnevad nii menetluslikult kui ka materiaalõiguslikult olulised tagajärjed, mistõttu on SLAPP-i tuvastamine suur tasakaalu otsimise küsimus, et isikute põhiseaduslikud õigused ei saaks kahjustatud. Kui kuritarvituslikkust ei tuvastata, siis saabki sisuliselt toimida nii, nagu hagi tagamise puhul. Kui inimesel on aga veenvad argumendid, mida ta esialgses taotluses võib-olla kõiki ei esitanud või mis on vahepeal juurde tekkinud, siis on tal võimalus tuvastamist uuesti taotleda. S. Johanson märkis, et kui lubada kõikide asjade peale edasikaebamist, siis võib see menetlust rohkem koormata ja kurnata kui hetkel pakutud lahendus.

Madis Timpson andis sõna Eesti Ajakirjanike Liidu (EAL) esindajale.

Helle Tiikmaa sõnas, et tema tagasiside lähtub eeskätt ajakirjaniku vaatenurgast, mitte niivõrd juriidilisest. EAL seisukoht on, et direktiivist üksi ei piisa, sest on erinevaid ähvardusi ja kiusu elemente, mida kogevad nii ajakirjanikud kui ka teised võimalikud vaigistamise ohvrid ning seda juba enne kohtut. EAL hinnangul tuleks seega arvestada Euroopa Nõukogu soovitusi, kus on toodud laiemad tunnused ning arvestatud ka kohtueelse juriidilise kiusu võimalusi, mida seaduse alusel võiks takistada.

Ta tõi eraldi olulise punktina esile vabakutseliste ajakirjanike kaitse, keda meediamajad võivad, kuid ei pruugi toetada. On vajalik, et kohtuprotsessi saaks võimalikult varases staadiumis ja võimalikult lihtsalt tagasi lükata. Lühem protsess tähendaks ka vähesemaid

kulusid kõikidele osapooltele.

H. Tiikmaa rõhutas lõpetuseks, et on kõikide huvides, et seadus töötaks nii, nagu vaja. Samuti peaks see looma olukorra, kus ei oleks enam võimalik väita, et Eestis ei ole varasemalt justkui üldse SLAPP-kaasuseid olnud, kuna seni ei ole juriidilises terminoloogias selliseid tunnuseid kasutusel olnud.

Stella Johanson selgitas, et Euroopa Nõukogu soovitusi on analüüsitud ning kuigi nende indikaatorite sõnastus on detailsem, on need siiski sisuliselt direktiivi indikaatorid, mis on eelnõus kaetud ja võetakse mõistetena Eesti õigusesse üle. Ta lisas, et see indikaatorite loetelu on mh lahtine.

S. Johanson märkis, et kohtus hiljuti ise Euroopa Nõukogu esindajaga, kes ütles, et käesolev eelnõu on eeskujulik ja hea.

Madis Timpson sõnas, et ühe eelnõuga kõiki maailma muresid lahendada ei saa, kuna vastasel juhul kujuneks eelnõu menetlus liiga pikaks. Ministeerium on nüüd aga erinevad sisendid kätte saanud, millega saab edaspidi tegeleda.

Vilja Toomast palus täpsustada või tuua praktikast mõned näited, mida mõeldakse „justiitskiusu“ all.

Mari Männiko täpsustas, et SLAPP-kaebused on pigem üksikjuhtumid, kuid palju suuremat kahju ajakirjandus- ja informatsioonivabadusele tekitavad nn unustamisõiguse kaebused, kus ühe kaebusega tehakse tühjaks kogu inimese kohta käiv arhiiv. Ta selgitas, et kui inimese kohta on avaldatud väga suur hulk materjale ning ühel hetkel tuleb ettekirjutus kustutada kõik selle inimese kohta käiv materjal, siis tekib meediamajale väga suur halduskoormus. Selline arhiivi läbisõelumine, nime asendamine initsiaalidega ja ajaloo ümberkirjutamine on tema hinnangul „justiitskius“, mis võib põhjustada ajakirjandusele pöördumatut kahju, sest kustutatut ei saa tagasi pöörata. Ta lisas, et just selliste vaidlustega tegeletakse igapäevaselt ning sellega seoses tekivad kulud üksnes meediamajale, mitte kaebajale.

Helle Tiikmaa lisas, et EAL vaatest läheb kiusu alla ka see, kui eriti just vabakutselistele ajakirjanikele saadetakse väga pikkasid ja ähvardavaid kirju, mis on täis juriidilisi termineid ja viiteid paragrahvidele, mille alusel ähvardatakse kohtusse minna jne. Kui ajakirjanikul on meediamaja taga, siis on nende olukordadega lihtsam tegeleda, kuid vabakutselisel ajakirjanikul ei pruugi olla kohta, kuhu pöörduda.

Lea Danilson-Järg sõnas, et kindlasti on see hea, kui tekib rohkem võimalusi ajakirjanike kaitsmiseks pahatahtlikkuse eest. Ta küsis, kuidas aga nähakse võimalusi kaitsta lugejaid ajakirjanduse pahatahtlikkuse, sh laimu ja kallutatud informatsiooni levitamise eest.

Ta tõi esile, et ajakirjanduses käsitletakse tihti inimesi, keda ei ole süüdi mõistatud, juba kindlas kõneviisis rikkujatena ehk süü kinnistatakse juba enne vastavat kohtuotsust. Ta rõhutas, et neil inimestel on samuti õigused, sh õigus kaitsele sellise tegevuse eest ning küsis, kuidas parandada ajakirjanduse vastutust. Arvestades, et ajakirjanikul on suur mõju ning hiljem on kirjutatut ümber lükata keerukas. Tema hinnangul on ka see Eestis probleem.

Mari Männiko vastas, et tema kogemuse põhjal on see olukord ajas paranemas. Ta tõi esile, et on olemas toimetusesisesed juhendid andmete avaldamise kohta ning isikuandmete kaitse seaduses on sätestatud, millal andmeid avaldada võib. Samuti on toimetusesisene kontroll järjest tihedam ning selliseid vaidlusi on vähemaks jäänud.

Valdo Randpere sõnas, et see teema haakub ühe varasema aruteluga kohtulahendite

salastamise osas ning meenutas siis kõlama jäänud ühist arusaama, et Eesti ajakirjandus võiks vältida veel jõustumata kohtuotsuste pinnalt kahtlustatavate ja süüdistatavate nimede avaldamist. Kuigi siis väljendati seisukohta, et enamasti see juba nii ongi, esineb selliseid juhtumeid ikkagi.

Ta tõi näite hiljutisest juhtumist, kus algul kirjutati ajakirjanduses üksnes „politseinikust“, kuid mõne päeva pärast avaldati juba kahtlustatava nimi, amet ja kõik üksikasjad kahtlustuse kohta. Tema hinnangul mõistetakse sellisel viisil inimene justkui ajakirjanduse kaudu süüdi enne, kui asi on üldse kohtusse jõudnud. Kuigi teatud juhtudel näiteks avaliku elu tegelaste puhul võib nime avaldamine põhjendatud olla, siis avalikkusele tundmatu inimese puhul ei peaks sellisel viisil nime avaldama. Eriti, kui avalik huvi selleks puudub ning inimene võib lõppastmes kohtus hoopis õigeksmõistva otsuse saada. V. Randpere märkis, et selline lähenemine jätab kohati mulje, et tekib võistlus selle nimel, kes saab esimesena selle nime teada ja avaldada. Selline praktika võib omakorda tekitada hagisid.

Helle Tiikmaa kommenteeris, et kuigi ajakirjandusväljaanded loovad selleks ka oma sisereeglid, on veel olemas nii Eesti kui ka rahvusvahelised ajakirjanduse eetikakoodeksid, mida tegelikult kõik ajakirjanikud peaksid jälgima. Tema hinnangul seda ka tehakse. Ta lisas, et mitte kõik meedias oma nimega esinevad toimetuse töötajad ei ole tingimata ajakirjanikud.

H. Tiikmaa sõnas, et muu hulgas tuleb arvestada nn klikkide ja tähelepanu tõmbamise ning meediaväljaannete omavahelise konkurentsi erisust ning tema isikliku arvamuse kohaselt võiks selles osas tõesti olukord puhtam olla kui täna. EAL juhina rõhutas ta siiski, et selleks on eetikareeglid olemas ning rikkumiste korral tuleb toimetuse tähelepanu sellele juhtida. Selleks on juba pressinõukogud ja Avaliku Sõna Nõukogu. Tema arvates on just need ajakirjandusega suhtlemise viisid peamised lahendused, mitte tingimata kohtud. Samas jääb inimestele siiski õigus kohtusse pöörduda, kui nad tunnevad end põhjendamatult ahistatuna.

Väino Koorberg lisas, et ajakirjandus kaalub iga juhtumit ka vastavalt isikule ja teole, milles teda süüdistatakse. Ta märkis eelnevalt esile toodud hiljutise juhtumi osas, et tegu oli politseinikuga, mistõttu võib avalikkuse huvi olla suurem, kuna politseivõimuga seotud teod kuuluvad avalikku sfääri.

Madis Timpson sõnas, et komisjon kutsus tänasele arutelule ka Eesti Kohtunike Ühingu, kuid nad ei saanud osaleda. Ühingu põhimure on uue menetluskorraga kaasnev töökoormuse suurenemine.

Ta märkis kokkuvõtvalt, et nähtavasti on mõlema arutelu osalenud meediaorganisatsiooni hinnangul eelnõu siiski samm õiges suunas, kuigi teatud küsimustega võiks veel tulevikus edasi tegeleda.

Esimees meenutas, et Riigikogust eelnõule muudatusettepanekuid ei esitatud, kuid komisjon võiks ise algatada ühe muudatusettepaneku, millega jäetakse eelnõust välja senise jõustumistähtaaja säte:

1. Jätta eelnõust välja § 3.

Väljajäetav tekst:

„§ 3. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2026. aasta 7. mail.“.

Selgitus: Eelnõu jõustub tavalises korras, st 10. päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

Õiguskomisjon:

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

Madis Timpson tegi seejärel ettepanekud eelnõu menetluslike otsuste osas. Esimees märkis, et eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust ehk vähemalt 51 poolthäält, kuna muudetakse tsiviilkohtumenetluse seadustikku.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 20.05.2026 (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 03.06.2026. Eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust (vähemalt 51 poolthäält). (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

4. Vabariigi Valitsuse algatatud asjaõigusseaduse ja asjaõigusseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (864 SE) teise ja kolmanda lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson sõnas sissejuhatuseks, et Riigikogust eelnõule muudatusettepanekuid ei esitatud, kuid on laekunud mitmeid arvamusi ning eesmärk on täna arvamuste esitajad ära kuulata.

Esimees andis esmalt sõna Harju Maakohtu esindajale.

Kai Härmand sõnas, et tegemist ei ole üksnes Harju Maakohtu seisukohaga, vaid ta on selle kujundamisel konsulteerinud ka teiste kohtutega, kes samuti oma arvamust avaldasid. Ta märkis esmalt, et see küsimus, kas laenu üleandmise tehing peaks olema notariaalne või mitte, ei ole kohtute jaoks keskne ning tehinguvorm on seadusandja otsustada.

K. Härmand rõhutas, et nende peamine murekoht on see, et eelnõust puuduvad tarbija kaitseks vajalikud garantiid. Kuigi eelnõu seletuskirjas on öeldud, et laenuitingimused ei tohi halvemaks muutuda, siis eelnõu sättes seda nii kirjas ei ole. Kohtu ettepanek on sätestada seaduse tekstis selgelt, et lepingutingimused ei tohi muutuda tarbija jaoks halvemaks ning ka tagajärjed juhaks, kui tingimused siiski halvenevad.

Ta märkis, et võimalikud õiguskaitsevahendid võiksid olla vähemalt seletuskirjas kirjeldatud. Kohtud saavad nende vaidlustega küll hakkama, kuid on oluline, et seadusandja oleks andnud ette vähemalt stsenaariumi võimalikest õiguskaitsevahenditest, kuidas vaidlusi lahendada.

Madis Timpson andis sõna Eesti Omanike Keskliidu (EOKL) esindajale.

Priidu Pärna sõnas, et EOKL mõistab eelnõu eesmärki, kuid ei ole kindel, kas tulemus on just tarbija vaatest tegelikult soovitud eesmärk.

Ta leidis, et eelnõust ja seletuskirjast võib jääda mulje, nagu hüpoteegi loovutamine oleks edaspidi pelgalt lihtne avalduse saatmine registrile, kuid praktikas jääb siiski alles vajadus sõlmida hüpoteegi loovutamise kokkulepe ja uus tagatiskokkulepe. Ta rõhutas, et eelnõu ei kaota ära nende kokkulepete sõlmimise vajadust ning neid peavad edaspidi ette valmistama pangad ise. Seega isegi kui notar jääb tehingust välja, sh notaritasu kaob, on võimalik, et edaspidi tuleb tasu maksta hoopis pankadele. Praegu puudub kindlus, et pangad hakkavad

neid kokkuleppeid edaspidi valmistama ja sõlmima tasuta. EOKL palve komisjonile on arutada, kuidas vältida seda, et muudatus ei muutuks tegelikult tarbija jaoks hoopis kallimaks. Samuti, kui eesmärk on tehingut tarbijatele lihtsustada, võiks üle vaadata ka riigilõivud, kas need võiksid olla inimestele soodsamad.

P. Pärna rõhutas, et seletuskirja kohaselt laieneb plaanitav muudatus ligikaudu 50 laenuandjale, s.t mitte ainult pankadele. Meediakajastus on korduvalt välja toonud, et mitte kõik laenuandjad ei käitu vastutustundlikult. Seega võib kujuneda probleemseks olukord, kus kaks mitte-pangast laenuandjat annavad hüpoteeki omavahel üle viisil, mis jätab tarbija n-ö hammasrataste vahele ning toob talle kaasa kahjulikke või liiga laiaulatuslikke tagatiskokkuleppeid, mis võivad muutuda sundtäidetavaks ja lõppeda halvimal juhul kodu kaotusega, kui tarbija oma kohustusi ei täida. EOKL ettepanek on kaaluda, et see eelnõu muudatus rakenduks üksnes pankadele.

Madis Timpson andis sõna Notarite Koja esindajatele.

Merle Saar-Johanson sõnas, et ei soovi korrata Notarite Koja kirjalikus arvamuses esitatud seisukohti, vaid pigem korrigeerib mõningaid eelnõu esimese lugemise arutelu käigus täiskogust kõlama jäänud valearusaamu. Ta rõhutas, et kuigi arutelu räägiti kodulaenudest ja peredest, hõlmab eelnõu paragrahvi reguleerimisala tegelikult kõiki kodu tagatisel võetavaid laene, mh ka äri-laene, mistõttu ei ole tegemist üksnes justkui pere kodu ostuks mõeldud laenudega.

Ta selgitas, et notarite hinnangul on suurim risk tagatiskokkuleppe sisu muutumine, kui tagatiskokkuleppe sõlmimine jääb üksnes krediidiandjatele omavaheliseks. Notarid on viimase 20 aasta jooksul saavutanud olukorra, kus pangad jt krediidiandjad esitavad neile tagatiskokkulepped, mis on juba sõnastatud nii, et arvestavad laenuvõtjate õigustega ega sisalda neile riske. Seetõttu on refinantseerimise tehingu läbiviimine tegelikult olnud kiire ja sujuv. Ta hoiatas, et ilma notari kontrolli ja täiendava selgitamiseta võivad tagasi tulla varem levinud kokkulepped, kus tagatis ei kata ainult ühte laenu, vaid ka näiteks tulevikus võetavaid uusi laene, krediitkaardi- või liisingulepingu kohustusi või äriühingu laenu, mida tagatakse inimese enda koduga. Kui selline leping saadetakse inimesele digiallkirjastamiseks, ei pruugi ta ise selle sisusse suuta nii süveneda ega mõista, et ta paneb oma kodu tagatiseks mitte ainult kodulaenule, vaid ka muudele kohustustele.

M. Saar-Johanson tõi lisaks esile kinnisvara omaniku tuvastamise murekoha. Nimelt, kõik omanikud ei pruugi olla kinnistusraamatust nähtavad, näiteks kui kinnistu on abielu kestel soetatud ühisvara. Sellisel juhul võib olla lisaks vajalik Eesti õiguse asemel varasuhte kohaldada hoopis välisriigi õigust, kui ühe või teise abikaasa elukoht on välismaal. Ta rõhutas, et täna teeb tehingu sõlmimisel omanikud ehk vajalikud tehinguosalised kindlaks notar. Ta mõõnis, et suuremad pangad saavad palgatud juristide abil suuta seda samuti teha, kuid kuna krediidiandjad ei ole kõik ainult pangad, siis paljudel neist ei ole tema hinnangul täna võimekust sellist tuvastamist teha, mis suurendab omakorda hilisemaid vaidlusi. Ta tõi esile, et Notarite Koja andmetel seadsid viimastel aastatel hüpoteeki 26 krediidiandjat ning tarbijalaenu refinantseerimises osalesid seitse krediidiandjat, kes ei ole pangad. Samuti puudub alus eeldada, et kõik mitte-pangast krediidiandjad lähtuvad vastutustundliku laenamise põhimõtetest, sest nende huvides võib justnimelt olla tagatiskokkulepete võimalikult laiaulatuslik sõnastamine.

M. Saar-Johanson vaidles veel vastu väitele, et eelnõu vähendab bürokraatiat. Ta selgitas, et notarid on täna välja ehitanud vajalikud infosüsteemid, sh ühendused registritega, mistõttu suudab notar täna reaalselt kontrollida kõikidest registritest kõiki vajalikke andmeid. Eelnõus ei ole kuidagi seda protsessi reguleeritud, mida krediidiandjad tegelikult tegema peavad selleks, et tuvastada isikusamasust, perekonnaseisu, omandisuhteid jne. Seletuskirjast nähtub hoopis see, et krediidiandjad peaksid alles hakkama ise taotlema ligipääsu vajalikele registritele, et andmeid kontrollida ning kui krediidiandjad seda ei tee, võib see kohustus

hankida ja esitada vajalikke andmeid justkui jääda kliendile endale.

Ta rõhutas, et selline lähenemine ei vähenda kindlasti bürokraatiat, kuna täna peab klient notari juurde tulemiseks saatma üksnes oma isikukoodi ja pank informatsiooni sellest, mida teha tahetakse. Klient ei pea tooma notarile lisaks materjale, vaid notar selgitab tehingu sisu kohapeal.

M. Saar-Johanson sõnas lõpetuseks, et tema ettepanek on hoida kogu see õiguslik segadus ära. Kui küsimus on kliendi kuludes, siis võiks kaaluda hoopis seadusega notaritasu fikseerimist, mis täna sõltub tehingus sisust ehk kui suurt hüpoteeki üle antakse. Fikseeritud tasu oleks mõistlikum lahendus kui selline regulatsioon, mis tegelikult lõhub tugevat kinnistusraamatut.

Katrin Sepp lisas, et minister on oma ettekandes varasemalt öelnud, et muudatuse mõju notaritele oleks majanduslikult väike, kuid selle väitega ei saa nõustuda. Ta tõi esile, et notarid teevad aastas umbes 560 refinantseerimisega seotud tehingut ning nende tehingute notaritasu on kokku umbes 160 000 eurot.

Ta rõhutas, et just väikelinna notari vaatest on refinantseerimistehingud olnud need, mis päriselt aitavad doteerida nn sotsiaalse tasuga tehinguid ning katta ka büroo püsikulusid. Ta märkis, et kui neid tehinguid enam ei tehta ja notarite tasud on edasi sellised, nagu need täna on, siis on toimetulek aina keerulisem ning väikelinna notaritel on järjest suurem surve liikuda suurematesse linnadesse.

Madis Timpson andis sõna Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esindajale.

Piret Altosaar sõnas, et paljud olulised murekohad on juba arutusel kõlanud. Koja vaatest on keskne küsimus aga laenusajatele selgitamiskohustuse tagamine.

Ta selgitas, et kohtutäiturite praktika vaatest on oluline, et laenusaja oleksid piisavalt selged teadmised sundtäitmise tagajärgedest. Ta märkis, et esialgne hüpoteegi seadmise leping võib olla sõlmitud juba väga ammu, kuid uue tagatiskokkuleppe sõlmimisel selgitab notar need riskid uuesti üle. Kui see selgitamise etapp kaob, võivad inimesed sattuda kohtutäiturite menetlusse enda jaoks täiesti ootamatult, mis on tegelikult tugev põhiõiguste riive. Seega tekib küsimus, kes ja kuidas hakkab üldse edaspidi selgitamiskohustust täitma ning kas seaduses peaks võib-olla sätestama selle kohustuse edaspidi pankadele.

Madis Timpson andis sõna Eesti Panga esindajale.

Marek Feldman sõnas, et Eesti Pank näeb soovitava lahendusena mudelit, kus laenu refinantseerimisel jäävad tagatiskokkuleppe tingimused muidu kõik samaks ning muutub üksnes laenuandja. Sellisel juhul ei pruugi notari sekkumine olla vältimatult vajalik.

Ta pidas eksitavaks arusaama, nagu kontrolliks notar sisuliselt hüpoteegi seadmisel ja tagatiskokkuleppe sõlmimisel laenulepingu tingimuste (sh intressid, leppetrahvid) headust. Seetõttu ei peaks ka refinantseerimise aruteludes rääkima sel viisil kokkuleppe kahjulikkusest. Ta märkis, et pankadele kehtivad omad reeglid, sh vastutustundliku laenamise põhimõte ning kui sellest kinni ei peeta, tegelevad sellega juba vastavad institutsioonid, mitte tingimata notarid. Samas nõustus ta notarite tõstatatud praktiliste probleemidega omandi tuvastamisel, kui kinnistusraamat ei pruugi kajastada näiteks ühisvara ning leidis samuti, et sellele murekohale tuleks lahendus leida.

M. Feldman sõnas, et eelnõus võiks täpsemalt reguleerida, mida saab tagatiskokkuleppes muuta. Näiteks lubada üksnes laenuandja vahetust ja hüpoteegi vähendamist. See aitaks välistada nn globaalse tagatise tekitamise.

Ta lisas, et laenusajale ja krediitiasutusele jääb siiski võimalus minna soovi korral teha tehing notariaalselt. Ka praegu on hüpoteegi üleandmine põhimõtteliselt võimalik ilma notarita, kuid pangad ei paku seda võimalust, kuna tagatiskokkulepet tuleb niikuinii notariaalselt muuta. Seeläbi maksab aga klient toimingut eest, mida oleks tegelikult võimalik teha pangas endas.

Madis Timpson andis sõna Eesti Pangaliidu esindajale.

Triin Palk sõnas, et Pangaliit on varasemalt oma kahes kirjalikus pöördumises toonud välja eelnõu sõnastuse kitsaskohti.

Ta selgitas, et kui arutelu räägitakse laenutingimuste muutmise kliendile kahjulikumaks, siis seda tõesti ei kontrolli täna ka notar ning sisuliselt käib arutelu üksnes tagatiskokkuleppe üle. Ka uus krediidiandja ei kontrolli eelmiste krediidilepingute tingimusi, sest tarbijale selgitatakse eeskätt uue krediidi tingimusi ja esitatakse teabelehed, mille alusel tarbija saab ise laenulepingute tingimusi võrrelda. Ta rõhutas, et tagatiskokkuleppe sidumine laenutingimuste muutumisega ei ole seega pankade jaoks teostatav, kuna neil puudub võimalus eelnevate krediidisuhete kontrollimiseks, sh arvestades pangasaladust, konfidentsiaalsuskohustusi jne. Ta lisas, et kui eelnõuga edasi minna, tuleks täpsemalt sätestada, et tagatist saab siduda üksnes eluasemekinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingutega.

T. Palk rõhutas, et kui pangad peavad hakkama ise tagatiskokkuleppeid sõlmima, siis puuduvad neil täna vajalikud ligipääsud registritele ning vastav tehniline keskkond selliste lepingute sõlmimiseks. Samuti võimalus selliste lepingute edastamiseks kinnistusosakonnale kuna kinnistuportaal on avalduste esitamise koht ja ei võimalda täna sellisel kujul lepingute edastamist. Ta lisas võimalike kulude osas, et täna on pankadel laenu ennetähtaegse tagastamise tasu võtmine intressina piiratud, kuid kui muudatuse tulemusel kujuneb protsess pankadele väga kulukaks, kajastub see pigem intressides. Ta nõustus samuti eelnevalt kõlanud murekohaga, et registritele ligipääsu puudumise tõttu on omanike tuvastamise praktiline probleem.

Madis Timpson andis arvamuste kommenteerimiseks sõna JDM esindajale.

Kadri Laud sõnas, et kõik tõstatatud murekohad on ka ministeeriumile arusaadavad. Ta märkis samas, et kui hakata kõike seda veel täpsustama ja uuesti läbi kirjutama, siis ei pruugi see samuti täita eelnõu eesmärki.

Ta lisas, et kinnistuportaal on tegelikult võimalik avaldusele esitada ka lisadokumente ning kuna uus portaal on arendamisel, siis saab tehnilist poolt alati vajadusel muuta. Pigem tõusetub siinkohal põhimõtteline küsimus, kas usaldada krediidiandjate võimekust või jätkata senisel viisil. Ta märkis veel, et notaritasu fikseerimise idee ei ole ka iseenesest välistatud ning tuleb lihtsalt leida mõistlik tasakaal.

Valdo Randpere meenutas, et eelnõu esimesel lugemisel vaieldi juba selle laenulepingu tingimuste halvenemise küsimusi üle. Tema hinnangul seaduse tekstis ei peakski seda kirjas olema, kuna halvemad või paremad tingimused on subjektiivne hinnang. Muu hulgas jõuti siis kokkuleppele, et eelnõu seletuskirjas on see kirjas, et tingimused ei tohi muutuda tarbijale kahjulikumaks. Tema seisukohalt oleks võinud selle subjektiivse hinnangu ka seletuskirjast välja võtta. Näiteks võivad inimesed tegelikult panka vahetada mitte ainult laenulepingu tingimuste tõttu, vaid teine kord ka muudel subjektiivsetel põhjustel või lihtsalt eelistuse muutumisel.

V. Randpere küsis notaritelt, kas Riigikogus lõpuks notaritasude muudatuse ära tegemise korral oleksid notarid ka käesoleva eelnõuga rohkem nõus.

Merle Saar-Johanson vastas, et ka siis ei oleks notarid sellisel kujul eelnõuga rohkem nõus, sest inimene ei oleks jätkuvalt kaitstud.

Ta nõustus eelnevalt kõlanud osutusega, et notarid ei vaata laenutingimustesse sisse, kuid notarid vaatavad siiski tagatiskokkuleppe sisu ja neid tuleb eristada. Ta selgitas, et tagatiskokkuleppes pannakse kirja, kas leping tagab ainult konkreetset kodu ostmiseks võetud laenu või lisaks veel näiteks liisinguid või tulevikus võetavaid äri-laene. Täna suunavad notarid praktikas tagatiskokkuleppeid sõlmima nii, et tagatud on ainult üks konkreetne

parasjagu võetav laen ning kui oma koduga soovitakse siiski tagada ka teisi laene, siis peaksid osapooled tulema veel notari juurde kohapeale, et notar saaks neid selles osas nõustada ja riske selgitada. Ta hoiatas veelkord, et ilma notarite osaluseta selles tehingus võib inimene anda oma digiallkirja tagatiskokkuleppele, mille osas ei ole teda üldse nõustatud ning selles võivad olla senisest oluliselt riskantsemad punktid. Seega ei ole keskne probleemkoht selles, kui palju suurema või väiksema intressiga laen on, vaid tagatud on erinevad laenud.

M. Saar-Johanson lisas veel eraldi praktikas esineva riski, kus paljudel inimestel on oma lähedaste PIN-koodid. Notarid näevad oma töös igapäevaselt selliseid olukordi, kus näiteks lapsed logivad oma vanemaid nende PIN-koodidega arvutisse, et neid tehinguid teha. Ta märkis, et sellises olukorras ei saa alati eeldada, et kõik omanikud tegelikult teavad, milliseid tehinguid tema lähedased teevad.

Madis Timpson tõi esile, et eelnõule on oma arvamuse saatnud ka Riigikohus, kes ei saanud tänasel istungil osaleda. Riigikohus märkis oma arvamuses samuti seda, et mittenotariaalset tagatiskokkulepet võiks lubada ainult siis, kui tagatud on ainult üks konkreetne laenuleping.

Merle Saar-Johanson kommenteeris, et praktikas ei liigu tegelikult üks ja sama laen ühest pangast teise. Näiteks kui laenuleping on sõlmitud Swedbankis, siis ei võta SEB seda sama lepingut üle, vaid Swedbanki leping lõpetatakse ning SEB sõlmib uue lepingu. See tähendab, et muuta tuleb ka tagatiskokkulepet.

Heljo Pikhof sõnas, et notaritasude teema on tema hinnangul laiem probleem ning kuigi see ei ole tänase arutelu ega käesoleva eelnõu küsimus, peaks selle siiski päevakorda võtma.

Maria Jufereva-Skuratovski märkis, et tema arusaama järgi ei tohiks eelnõu järgi tagatiskokkulepe sisuliselt laenu refinantseerimisel niimoodi muutuda, kuid arutelu kuuldust jääb mulje, et tagatiskokkuleppe tingimusi saab muuta nii, et mitte kõik omanikud (näiteks ühisvara puhul abikaasa) ei pruugi üldse tehingust teadlikud olla. Ta küsis JDM esindajalt, kas niivõrd suurte tagatiskokkuleppe muudatuste korral on siiski vaja minna notari juurde või eelnõu seda ette ei näe.

Kadri Laud vastas, et eelnõu järgi peab tagatiskokkuleppe pool jääma samaks.

Maria Jufereva-Skuratovski täpsustas, kas kõik tingimused jäävad samuti samaks.

Kadri Laud vastas, et eelnõu ei näe ette, et tagatiskokkuleppe tingimused peavad jääma samaks, kuna seda ei ole võimalik niimoodi reguleerida.

Lea Danilson-Järg kommenteeris, et mida rohkem ta vastuseid kuulab, seda segasemaks teema muutub.

Ta viitas, et eelnõu tekstist loeb ta välja, et üle antakse elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingust tulenevaid nõudeid tagav hüpoteek. Tema arusaama järgi peaks see tähendama seda, et üle saab anda ainult eluasemelaenuga seotud hüpoteeki ning kui tagatakse muid asju, näiteks äri-laene või teisi kohustusi, siis ei saa laenu eelnõu järgi niimoodi üle anda.

Katrin Sepp vastas, et tema hinnangul on see arusaam ekslik, sest isegi juhul, kui hüpoteek tagab algselt elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingut, siis ei ütle säte seda, mida tagatiskokkuleppega edaspidi tagatakse.

Merle Saar-Johanson lisas, et eluasemelaen tähendab tegelikult igasugust laenu, mis on tagatud elamukinnisvaraga. See tähendab, et laenu eesmärk ei pruugi üldse olla määrav, sest kui tagatiseks on elamukinnisvara, käsitletakse seda eluasemelaenuna.

Lea Danilson-Järg järeldas, et sätte sõnastus jätab seega praegu tõlgendamisruumi, et uus

hüpoteek võib tagada ka mitte elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepinguid. Ta küsis JDM selgitust, kas selline olukord saab tekkida.

Kadri Laud vastas, et sättes on viide võlaõigusseaduse § 402 lõikele 2 just selle mõttega, et see jääks elamukinnisvaraga tagatud laenuks.

Merle Saar-Johanson kommenteeris, et notarite mure ei kao pelgalt selle sõnastuse korrigeerimisega, sest kui tehingut saab edaspidi teha ilma notariteta, siis tekib võimalus tagatiskokkuleppesse lisada täiendavaid punkte, näiteks kodu ostuks laenule lisatakse uues pangas teised nõuded, millega tagatakse mh ka liisingud jne.

Lea Danilson-Järg küsis, kas edaspidi tekib kohustus hoopis kinnistusraamatule seda kontrollida, et neile esitatav leping vastaks seadusele, mille järgi peaks üleantava laenu puhul tegemist olema üksnes elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepinguga.

Kadri Laud vastas eitavalt ning selgitas, et kinnistusraamatul on oma formaalne kinnistamismenetlus ning sisuline vastutus jääb pankadele, kes peavad järgima vastutustundliku laenamise põhimõtteid. Pankadel on ka täna vastavad reeglid laenu andmisel olemas.

Lea Danilson-Järg märkis, et tema hinnangul peaks kinnistusraamatule see kohustus tekkima, kuna neil on siiski kohustus kontrollida, kas neile esitatud dokumendid on kooskõlas seadusega. Kui seadus lubab laenu üle anda vaid kindlatel seaduses sätestatud tingimustel, siis peaks tema hinnangul kinnistusraamat ka kontrollima, kas neile esitatud dokumendid nendele tingimustele vastavad.

Kadri Laud vastas, et kinnistusraamat vaatab eeskätt seda, kas formaalsed nõuded (sh vorminõue, riigilõivud) on täidetud, mitte ei kontrolli seda sel viisil sisuliselt.

Madis Timpson tegi ettepaneku pikendada tänast komisjoni istungit kuni kella 13.15ni. Komisjon nõustus konsensuslikult.

Lea Danilson-Järg sõnas, et küsitav on ka varaomanike tuvastamise olukord, kus üks hüpoteegiga seotud isik saab sellise muudatuse justkui algatada nii, et teine seotud isik ei pruugi sellest isegi teada saada.

Merle Saar-Johanson vastas, et teine isik peab siiski vähemalt oma digitaalse allkirja andma, kui ta on tuvastatud. Kui teist osapoolt aga ei ole tuvastatud, näiteks ühisvara puhul, siis allkirjastabki tehingu üksnes see isik, kes kajastub kinnistusraamatust omanikuna. Sellisel juhul ei ole teise isiku õigused piisavalt kaitstud ning tehing võib osutuda tühiseks, mis võib omakorda viia kohtuvaidluseni. Kohtud on täna juba niigi ülekoormatud. Ta märkis, et kui soovitakse, et kinnistussakond hakkaks sel viisil sisuliselt kontrollima, kas neile esitatud dokumentidega on kõik korras, tähendaks see vajadust ametkonda oluliselt laiendada, mis oleks riigile omakorda koormus.

Varro Vooglaid küsis JDM esindajatelt, kuidas selline eelnõu üldse Riigikogu menetlusse jõudis. Arvestades, et tänane arutelu on üksnes süvendanud veendumust, et eelnõu ei ole nii kvaliteetne, kui võiks olla.

Ta rõhutas, et lisaks sisulistele probleemidele on eelnõul ka tehnilisi probleemkohti. Kui notarite ja Pangaliidu esindajate sõnul puuduvad pankadel täna vajalikud ligipääsud registritele, millega andmete õigsust kontrollida, siis on tegemist tõsise tehnilise puudusega. Samuti on põhimõtteline viga see, kui eelnõu seletuskirjas on ühe põhilise tingimusena toodud, et hüpoteegi üleandmine võib mittenotariaalselt olla lubatav, kui laenu tingimused ei muutu tarbijale ebasoodsamaks, kuid eelnõu enda tekstis seda ei ole.

V. Vooglaid küsis, kas eelnõu väljatöötamisel ei konsulteeritud notarite ja pankadega sellisel viisil nagu täna komisjonis ühiselt laua taga, sest tema hinnangul oleks mitmed probleemid olnud võimalik nii lahendada juba enne eelnõu Riigikogu menetlusse jõudmist.

Marget Pae vastas, et ministeerium võtab kriitika vastu ning nõustus, et eelnõu on võimalik veel põhjalikult täiendada. Ta rõhutas, et Riigikogul on siin otsustav roll, kuidas eelnõu paremaks teha. Küsimus on selles, kas usaldatakse krediidiandjaid ning kas eelnõuga pakutav lahendus on Riigikogu hinnangul selline leevendus, mis tarbijaid soodsamalt laenuurule toob.

M. Pae rõhutas, et ministeerium on valmis tegema muudatusettepanekuid, muutma vajadusel eelnõu sisu ning rohkem analüüsima, sh pakkuma täiendavaid garantiisid. Ta palus Pangaliidul täpsustada, millistele registritele pangad hetkel konkreetselt ligi ei pääse. Selliseid tehnilisi kitsaskohti on võimalik lahendada.

Triin Palk vastas, et rahvastikuregistriks on ligipääs olemas, sest klientide tuvastamine on pangale juba tänapäevane töö. Samas näiteks abieluvara registriks ligipääsu sellisel kujul ei ole.

Kadri Laud märkis, et abieluvara registriks saab igaüks ligi. Selleks tuleb üksnes ID-kaardiga sisse logida.

Triin Palk lisas, et pangad teevad täna kinnistusraamatule andmete saamiseks tasulisi päringuid, mida notarid ei tee. Ta nõustus, et tõenäoliselt on võimalik pankadel saada vajalikud ligipääsud, kuid see protsess ei ole kulgenud paralleelselt eelnõu menetlusega.

T. Palk märkis, et kinnistusportaali on täna avalduste esitamise koht, kuid see ei ole keskkond, kus kõik osapooled saaksid kokkuleppeid allkirjastada. Need on pankadele vastava võimekuse loomiseks vajalikud tehnilised lahendused.

Andre Hanimägi sõnas, et tema hinnangul kirjeldas Eesti Panga esindaja selgelt eelnõu algset eesmärki ehk lihtsustada üksnes konkreetselt eluasemelaenu tagatiseks oleva hüpoteegi liikumist ühelt laenuandjalt teisele. Ta märkis, et sellisel viisil, nagu see on praegu eelnõus sõnastatud, võib tõesti tekkida küsimus, et kõiki krediidiandjaid võib-olla ei saa ühtmoodi usaldada. Seetõttu on ka tema hinnangul kõige suurem probleemkoht see, et tagatiskokkulepe võib hakata tagama ka teisi laene või kohustusi.

A. Hanimägi leidis, et eelnõu parandamiseks võiks sõnastuses täpsustada, et laenu saab sel viisil mittenotariaalselt üle viia üksnes siis, kui tegemist on konkreetse eluasemelaenuga.

Kadri Laud märkis, et eelnõu koostamisel kohtuti osapooltega korduvalt, probleemid arutati läbi ning lõpuks jõuti praeguse sõnastuseni, kus Pangaliidu ettepanekul tehti mõningaid tehnilisi täpsustusi.

Merle Saar-Johanson kommenteeris, et isegi kui seadusesse kirjutada väga kitsas tingimus, et tagada saab ainult ühte kodu ostmiseks võetud laenu, siis jääb ikkagi lahendamata omanike tuvastamise probleem, mis avab ukse edasistele kohtuvaidlustele.

Ta rõhutas, et kinnistusraamat peaks olema tugev ja usaldusväärne ning notarite roll on täna see, et kõik olulised asjaolud kontrollitakse ja selgitatakse inimestele üle. Ta tegi ettepaneku hoida see toimiv süsteem alles ning lahendada inimeste kulude küsimus näiteks mõistliku notaritasu kujundamisega, mitte võtta töötav süsteem lahti bürokraatia vähendamise loosungi tõttu.

Maria Jufereva-Skuratovski uuris, kas pangal ei ole sellise tehingu puhul kohustus konsulteerida mõlema partneriga isegi juhul, kui ühisvara puhul ei ole mõlema nime kinnistusraamatus vormistatud ning selgitada, mida tagatiskokkuleppes muudetud on või eeldatakse, et teine osapool paneb lihtsalt digiallkirja pimesi.

Triin Palk vastas, et pangad edastavad juba täna omanikele eelinformatsiooni selle kohta, mida üldse tähendab oma vara tagatiseks andmine ning seeläbi peaks ka tagatiskokkuleppe sõlmimine hõlmama mõlemat osapoolt. Seega, pangad küll nõustavad inimesi, kuid praktikas jääb siiski õhku küsimus, kui põhjalikult inimesed saadud informatsiooni üldse loevad või kas nõustamine oli nende jaoks piisav.

Valdo Randpere sõnas, et tema hinnangul on eelnõu tekst selles osas hea, et seaduses ei üritata reguleerida laenuitingimuste halvenemist. Ta pidas juriidiliselt ebaõnnestunuks hoopis eelnõu seletuskirjas kasutatud sõnastust, mille järgi uus krediidiandja peab tagama, et tagatiskokkulepe ei tooks kliendile kaasa negatiivseid lisatagajärgi.

V. Randpere märkis, et eelnõu seletuskiri ei ole juriidiline norm, mistõttu võiks see sõnastus seletuskirjas justkui olla, kuid on siiski teatud oht, et inimesed hakkavad sellest kinni. Selline „halvem“ või „parem“ hinnang tingimustele või tagajärgedele on aga väga subjektiivne.

Merle Saar-Johanson kommenteeris, et seletuskirja tegelik tähendus ongi siinkohal küsitav ning tema hinnangul ei peaks seletuskirja nägema kui õigust loovat akti, kuhu lisada vastavad juhised, mille põhjal saaks hakata kohtus vaidlusi lahendama.

Ta lisas, et kui seletuskirja sõnastus jääb selliseks, nagu see on ning kohus hakkab seda õigust loova aktina käsitlema, võib see viia olukorrani, kus pangad ei saa sisuliselt ikkagi ühtegi refinantseerimise tehingut ilma notarita teha.

Anti Haugas sõnas, et üldiselt pangad siiski konkureerivad omavahel vabaturu tingimustega ehk kes suudab tagada soodsamad ja paremad tingimused. Samas on tõsi, et ei saa lõplikult välistada seda, et on ka pahatahtlikke krediidiandjaid.

A. Haugas küsis notaritelt, kui sageli esineb nende praktikas olukordi, kus inimese tahe muutub tehingu käigus ning kui sageli loobutakse seetõttu tehingu vahendamisest. Tema hüpotees on see, et kui inimesel endal on ikkagi kindel tahe, siis teeb ta tehingu igal juhul, olenemata sellest, kas tingimused võivad olla kahjulikumad või mitte.

Merle Saar-Johanson vastas, et notaritel ei ole selle kohta statistikat, kui tihti inimese tahe tehingute käigus muutunud on. Ta kirjeldas siiski oma kogemust notarina. Pangad täna ei ürita refinantseerimistehingute puhul teha laiaulatuslikku tagatiskokkulepet ehk tagada ka teisi kohustusi või tuleviku laene jne, kuna notaritel on pankadega vastav kokkulepe kliendile alguses sellist võimalust üldse mitte pakkuda. Algselt pannakse tagatiseks siiski üks konkreetne laen ning notari juures kohapeal selgitatakse võimalust teha laiem kokkulepe, kuid sellisel juhul on see kliendi teadlik otsus.

Ta rõhutas, et olukord on teistsugune mitte-pangast krediidiandjatega. Nende lepingutes on juba algselt toodud punkt, et tagatud on ka tulevikus võetavad uued laenud. Ta selgitas, et kui inimestele selgitatakse notari juures selle punkti sisu ja tagajärgi, palub enamus eraisikuid selle punkti eemaldada. Äriühingud jätavad selle punkti sagedamini alles.

Madis Timpson tänas kutsutuid. Esimees sõnas lõpetuseks, et eelnõu osas täna menetluslikke otsuseid ei tehta ning eelnõu arutelu jätkatakse komisjonis.

Otsustati:

4.1. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Lea Danilson-Järg, Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Heljo Pikhof, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

5. Info ja muud küsimused

Infot ei esitatud ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Madis Timpson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Selena Eenmaa
protokollija